

**Vlada Crne Gore
Kabinet predsjednika
Kancelarija za evropske integracije**

**KLJUČNI NALAZI - GODIŠNJI IZVJEŠTAJ EVROPSKE KOMISIJE ZA
CRNU GORU 2021.**

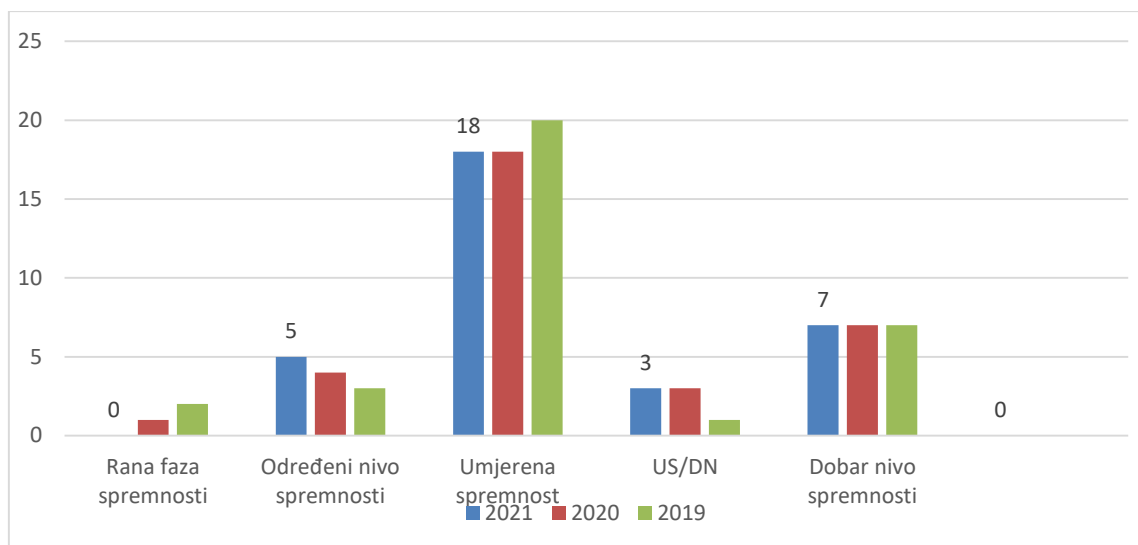
Podgorica, 21. oktobar 2021. godine

1. UVOD

Izveštaj Evropske komisije za Crnu Goru 2021. pokriva izvještajni period od juna 2020. do juna 2021. godine i zasniva se kako na priložima naših institucija, tako i drugim izvorima uključujući države članice EU, izvještaje Evropskog parlamenta i informacije različitih međunarodnih i organizacija civilnog sektora.

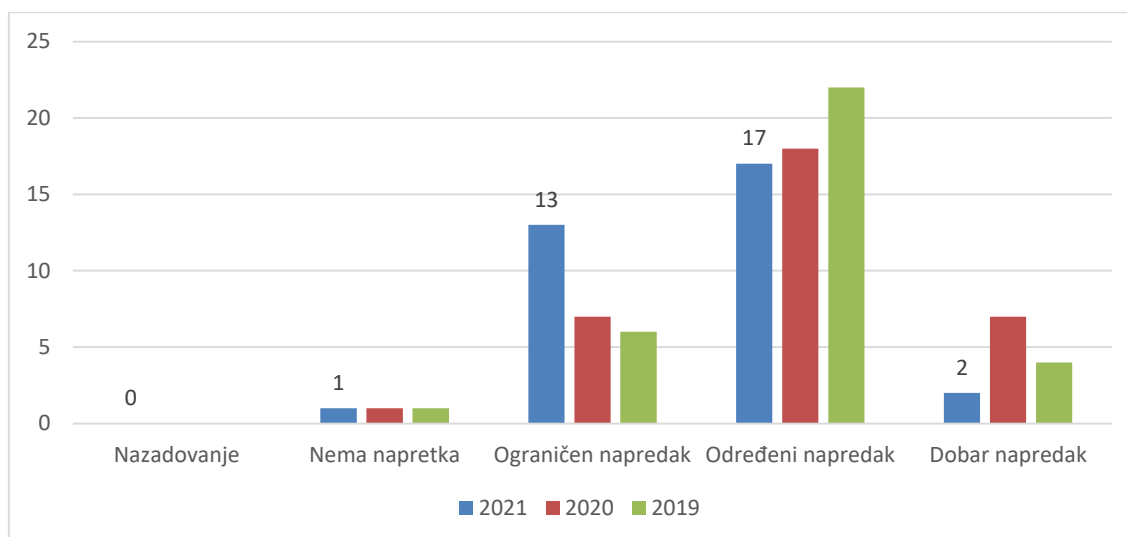
Evropska komisija ne daje numeričke ocjene, nego se napredak u procesu procjenjuje na 2 nivoa:

I. – procjenjuje se **Opšta spremnost za članstvo**, koja je sveukupna procjena stanja našeg sistema i gradira se ovako: (1) Rana faza spremnosti; (2) Određeni nivo spremnosti; (3) Umjerena spremnost; (4) Dobar nivo spremnosti; (5) Veoma napredna faza; (*detaljnije na str.6*)

Grafik 1: Opšta spremnost za 33 poglavlja pregovora sa EU, izvor: KEI

II. – procjenjuje se **Stepen napretka na godišnjem nivou** - (1) Nazadovanje; (2) Nema napretka; (3) Ograničeni napredak; (4) Određeni napredak; (5) Dobar napredak (*detaljnije na str. 9*)

Grafik 2 Godišnji napredak za 33 poglavlja pregovora s EU, izvor: KEI

Izveštaj predstavlja kombinaciju političkih poruka i tehničkih smjernica i preporuka za naredni period. Političke poruke se prvenstveno ogledaju kroz pozitivan ton konstatacije da je Vlada Crne Gore izrazila jasnu političku posvećenost ka ostvarenju strateškog cilja, odnosno da članstvo u Uniji ostaje glavni

spoljnopolitički prioritet države, a najvećim dijelom su reflektovane u odjeljku *Politički kriterijumi*, kao poziv svim trim granama vlasti na veći nivo angažovanosti i odgovornosti u pravcu reforme vladavine prava.

U izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori 2021. se po prvi put daju nalazi za pregovaračka poglavlja u odnosu na tzv. tematske klasterne definisane kroz Novu metodologiju pristupanja EU. Klaster Temeljna poglavlja, pored vladavine prava, poseban fokus, između ostalog, stavlja i na ekonomske kriterijume. Ključni princip cjelokupnog daljeg napretka u procesu ostaje neophodnost ispunjenja privremenih mjerila u okviru poglavlja 23 i 24.

2. NALAZI I PREPORUKE PO KLASTERIMA

KLASTER 1: TEMELJNA POGLAVLJA

U dijelu **političkih kriterijuma**, konstatuje se da su izvještajni period obilježile tenzije i nepovjerenje među političkim akterima, da je trvenje između izvršne i zakonodavne vlasti usporilo reformske napore te da je napredak u oblasti reforme izbornog zakonodavstva bio spor usljed početnih kašnjenja i periodičnih bojkota. Vladajuća većina je često inicirala ili donosila zakone po ubrzanom postupku, bez potrebnih javnih konsultacija i bez odgovarajućeg uzimanja u obzir zahtjeva iz procesa pristupanja EU. Ukazuje se na potrebu da se obezbijedi vjerodostojan, nezavisan i efikasan institucionalni odgovor na takozvanu „afetu Koverta“ (što je ponovljena ocjena iz prethodnog Izvještaja), kao i na potrebu aktivnog i konstruktivnog učešća svih strana kako bi se povećala parlamentarna odgovornost, nadzor nad izvršnom vlašću, demokratski nadzor, poboljšao kvalitet zakonodavstva te obezbjedila ključna imenovanja u pravosuđu.

Iako **poglavlje 23** ima umjereni nivo spremnosti i postiglo je ograničen godišnji napredak u cjelini, nije postignut napredak u oblasti pravosuđa, što je lošija ocjena u odnosu na prošlu godinu, kada je konstatovan *ograničeni napredak*. Ključni izazov se ogleda u činjenici da su brojna imenovanja u pravosuđu i dalje na čekanju u Parlamentu zbog nemogućnosti da se obezbijedi kvalifikovana većina. U dijelu borbe protiv korupcije, konstatuje se pozitivan trend u odnosu na postupanje Agencije za sprečavanje korupcije, koja je pokazala „proaktivniji pristup pod novim rukovodstvom, posebno u pogledu jačanja komunikacionih i aktivnosti za uključivanje šire javnosti, medija i civilnog društva, te u rješavanju aktivnih predmeta naslijeđenih iz prethodnih godina“. U dijelu slobode izražavanja, konstatovano je da je u izvještajnom periodu Crna Gora postigla ograničen napredak, što je pozitivan iskorak u odnosu na prethodne izvještaje u kojima stoji da „*nije ostvaren napredak*“.

U **poglavlju 24**, u dijelu borbe protiv organizovanog kriminala, ističe se da je broj predmeta organizovanog kriminala koji su istraženi i procesuirani nastavio da raste, a broj predmeta o kojima je presuđeno na sudovima gotovo se utrostručio. Veoma afirmativno je ocijenjena međunarodna policijska saradnja, za koju se konstatuje da je dobro uspostavljena i da nastavlja da daje rezultate, s do sada nezabilježenim zaplijenama droge u inostranstvu. Crna Gora mora adresirati nedostatke u sistemu krivičnog pravosuđa, uključujući i način na koji se predmeti organizovanog kriminala rješavaju na sudovima.

PREGLAD OPŠTE SPREMNOSTI/GODIŠNJEG NAPRETKA U OBLASTI VLADAVINE PRAVA, IZVOR: KEI

	2015	2016	2018	2019	2020	2021
POGLAVLJE 23	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak
Pravosuđe	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Ograničeni napredak	Nema napretka

Borba protiv korupcije	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti
	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak
TEMELJNA PRAVA	/	/	/	/	/	/
	/	/	/	/	/	/
SLOBODA IZRAŽAVANJA	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti
	Nema napretka	Nema napretka	Nema napretka	Nema napretka	Nema napretka	Ograničeni napredak
POGLAVLJE 24	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak
BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti / Umjerena spremnost	Određeni nivo spremnosti / Umjerena spremnost
	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak

Kada je riječ o **ekonomskim kriterijumima**, Crna Gora je postigla određeni napredak i umjereno je spremna za razvoj funkcionalne tržišne ekonomije. Imajući u vidu posljedice pandemije COVID-19, vlasti su sprovele nekoliko paketa ekonomske podrške. Ove mjere su u velikoj mjeri bile dobro ciljane, transparentne i privremenog karaktera. Vlada je nastavila sa sprovođenjem nekih od predviđenih reformi u cilju poboljšanja poslovnog okruženja. Nova Vlada je uspjela da ublaži fiskalne rizike akumulirajući značajne fiskalne rezerve za pokrivanje finansijskih potreba 2021, uključujući i dodatne programe podrške usljed COVID-19. Finansijski sektor je ostao stabilan tokom krize. Crna Gora je postigla određeni napredak i umjereno je spremna da se nosi s pritiskom konkurencije i tržišnim snagama unutar EU. Učinjeni su određeni napor za poboljšanje kapaciteta za inovacije i za uvođenje evropskih standarda u lokalna preduzeća zahvaljujući javnim grantovima. Moderna telekomunikaciona i energetska infrastruktura se brzo razvija, ali postoji značajan deficit u saobraćajnoj infrastrukturi, što ometa integraciju s regionalnim i tržištima EU.

U oblasti **reforme javne uprave**, konstatuje se da je postignut ograničeni napredak, što je lošija ocjena u odnosu na 2020, kada je ostvaren određeni napredak. Navodi se da je promjena vlasti i parlamentarne većine pogodila državnu službu: izmjenama Zakona o državnim službenicima i namještenicima sniženi su uslovi za kompetentnost, nezavisnost i zapošljavanje državnih službenika zasnovano na zaslugama. Ponovljena je ocjena iz prethodnog Izvještaja da je potrebna snažna politička volja za efikasnu depolitizaciju javnog sektora, optimizaciju državne uprave i sprovođenje principa odgovornosti rukovodilaca.

U **poglavlju 5. Javne nabavke**, EK je istakla dobar napredak Crne Gore zahvaljujući poboljšanju sistema ljekova, donošenju pratećih podzakonskih akata za Zakon o javnim nabavkama i Zakon o javno-privatnom partnerstvu i regulisanju pravila za javne nabavke u osjetljivoj oblasti nabavki na polju odbrane i bezbjednosti, čime su u velikoj mjeri ispunjene preporuke iz prošlogodišnjeg Izvještaja. Konstatovan je odličan uspjeh pokretanjem elektronskog sistema javnih nabavki u januaru 2021. kao mehanizma unapređenja transparentnosti i efikasnosti u cilju smanjenja sive ekonomije i korupcije.

U **poglavlju 18. Statistika**, konstatovana je umjerena spremnost i određeni napredak u odnosu na prošlogodišnje preporuke EK. Kao i ranijih godina, EK je naglasila potrebu da se ojačaju ljudski i finansijski resursi Uprave za statistiku, kao i da se ostvari napredak u usklađivanju sa ESA 2010, u pogledu podataka o državnim finansijama i prekomjernom deficitu. Navodi se i da je neophodno opredijeliti dovoljno sredstava za realizaciju predstojećeg popisa stanovništva i organizovati isti u skladu sa zahtjevima i preporukama EU.

U **poglavlju 32**, Crna Gora je ostvarila umjerenu spremnost za članstvo. Određeni napredak je ostvaren u odnosu na prošlogodišnje preporuke i to radom na strateškim dokumentima kojima se unaprijeđuje upravljanje i javna unutrašnja finansijska kontrola. U oblasti eksterne revizije, DRI je značajno unaprijedila svoje kapacitete i procedure za sprovođenje različitih vrsta revizija, u skladu sa međunarodnim standardima.

KLASTER 2: UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE

Ključan je za pripreme Crne Gore da ispuni zahtjeve unutrašnjeg tržišta EU i od velike je važnosti za moguće mjere rane integracije. Ostvaren je napredak u oblasti nadzora tržišta koja se proteže kroz poglavlja 1 i 28. Važno je napomenuti da je ostvaren napredak u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, što je zajednička oblast za poglavlja 4 i 24 i od izuzetne je važnosti za kompletan proces. Konstatovan je i napredak ostvaren u izazovnom poglavlju 8 u okviru državne pomoći i transparentnosti dodjele pomoći. Takođe, značajan je napredak ostvaren na planu elektronske registracije preduzeća čije se obaveze prelivaju na poglavlja 3 i 6. Osim toga, Crna Gora je ohrabrena da nastavi da posvećeno radi u oblastima kretanja kapitala i plaćanja sa sticanjem imovinskih prava u poglavlju 4, konkurencije i državne pomoći u poglavlju 8 i zaštite potrošača i zdravstvene zaštite u poglavlju 28 sa posebnim fokusom na razvoj operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje i postepeno ukidanje šeme dodjele državljanstva investitorima. U klasteru unutrašnje tržište šest poglavlja je umjereno spremno (1, 3, 4, 8, 9 i 28), dva poglavlja imaju dobar nivo spremnosti (6 i 7), dok jedno poglavlje (2) ima određeni nivo spremnosti. U odnosu na prošlu godinu, kod poglavlja 8 je zabilježen napredak, dok je kod tri poglavlja (1, 3, 4) ostao isti trend. Lošija ocjena u odnosu na prošlu godinu je konstatovana kod pet poglavlja (2, 6, 7, 9, 28).

KLASTER 3: KONKURENTNOST I INKLUZIVNI RAST

Ovaj klaster je značajno povezan s Programom ekonomskih reformi Crne Gore. Konstatovan je napredak u implementaciji *Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana*, penzijama, industrijskoj politici, pametnoj specijalizaciji, stručnom obrazovanju i osposobljavanju, kao i olakšavanju trgovine. U smjeru preporuka za dalji rad, EK je ponovila konstatacije iz prethodnih godina o potrebi daljeg fokusa na nezavisnost medijskog sektora, PDV, akcize i direktno oporezivanje, koordinaciju ekonomskih i monetarnih pitanja. Kao i ranijih godina, EK je naglasila potrebu daljeg fokusa na radnom i antidiskriminacionom zakonodavstvu, kao i na industrijskoj politici, istraživanju i inovacijama, obrazovanju, obuci i kompjuterizovanom tranzitnom sistemu kompatibilnom sa EU. Crna Gora je postigla umjerenu spremnost kod četiri poglavlja (10, 16, 17 i 29), određeni nivo spremnosti u jednom poglavlju (19), a dobar nivo spremnosti u dva poglavlja (25 i 26). Umjerena spremnost ka dobrom nivou spremnosti je postignuta u poglavlju 20. U odnosu na prošlu godinu, nema konstatovanog napretka. Kod pet poglavlja je zabilježen isti trend kao prošle godine (10, 17, 20, 26 i 29), dok je kod tri poglavlja (16, 19, 25) dobijena lošija ocjena.

KLASTER 4: ZELENA AGENDA I ODRŽIVA POVEZANOST

Ovaj klaster ima utemeljenje u Programu ekonomskih reformi Crne Gore, Ekonomskom i investicionom planu i Zelenoj agendi za Zapadni Balkan. Konstatovan je napredak u stvaranju „dan unaprijed“ energetskeg tržišta, Strategiji razvoja saobraćaja, zaštiti prirode i izradi Nacionalnog energetskeg i klimatskeg plana. Što se tiče preporuka za dalji rad, ponovljena je konstatacija iz prethodnih godina da bi Crna Gora trebalo da se fokusira na energetske sektor, transevropske mreže, telekomunikacije, TEN-T i TEN-E regulativu, zelenu tranziciju, upravljanje otpadom, kvalitet vode, zaštitu prirode i klimatske promjene. Određeni nivo spremnosti postignut je u poglavlju 27, dok je umjerena spremnost postignuta u dva poglavlja (14, 21). Dobar nivo spremnosti je postignut u poglavlju 15. Sa druge strane, konstatovan je ograničeni godišnji napredak u poglavljima 15 – Energetika, 21 - Trans-evropske mreže i 27 – Životna sredina i klimatske promjene, dok u poglavlju 14 – Saobraćajna politika nije bilo napretka, što je ponovljena ocjena iz prošlogodišnjeg izvještaja.

KLASTER 5: POLJOPRIVREDA, RESURSI I KOHEZIJA

Ovaj klaster obuhvata politike povezane sa strukturnim fondovima i investicionim fondovima EU, kao i razvoj kapaciteta za preuzimanje odgovornosti budućih država članica EU. Konstatovan je napredak u različitim oblastima, poput implementacije IPARD programa, daljem pružanju podrške objektima i kompanijama za usklađivanje sa EU standardima, te u pogledu unapređenja koordinacije i upravljanja sopstvenim resursima. EK je ponovila preporuke koje se odnose na neophodnost ubrzavanja implementacije programa IPARD, na nastavak daljeg rada u pogledu unapređenja objekata za proizvodnju hrane, kao i daljeg jačanja administrativnih kapaciteta, naročito u oblasti kontrola bezbjednosti hrane i ribarstva. Takođe ponovljene su preporuke koje se odnose na sprovođenje Akcionog plana za ispunjavanje zahtjeva kohezivne politike EU, unapređenje kapaciteta za sprovođenje programa indirektnog upravljanja u okviru instrumenta IPA, kao i dalje usklađivanje institucionalnog okvira i pravila za upravljanje sistemom sopstvenih resursa. Ukazano je i na neophodnost finalizacije strategija u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja i ribarstva za period od 2021-2027. Određeni nivo spremnosti je postignut u dva poglavlja (13, 33), dok je umjerena spremnost postignuta u tri poglavlja (11, 12, 22). U odnosu na prošlu godinu, kod poglavlja 33 konstatovan je napredak, dok je kod poglavlja 12 i 22 ostao isti trend. Kod poglavlja 11 i 13 je dobijena lošija ocjena.

KLASTER 6: VANJSKI ODNOSI

U oba poglavlja ovog klastera (30 – Vanjski odnosi i 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika) postignut je dobar nivo spremnosti za članstvo i određeni godišnji napredak, što znači da je trend ostao isti kao i prethodne godine za oba poglavlja. U oblasti Zajedničke vanjske i bezbjednosne politike EU, konstatovano je da je Crna Gora nastavila da se usaglašava sa svim stavovima EU, relevantnim deklaracijama visokih zvaničnika EU i odlukama Savjeta, kao i u okviru Svjetske trgovinske organizacije. Takođe, Crna Gora je ostvarila napredak koji se može primijetiti na polju neproliferacije, kao i u okviru CEFTA, naročito u toku pandemije Covid-19, kroz inicijativu „prioritetni zeleni koridori“. Evropska komisija još jednom je ukazala na važnost usklađenosti sa kompletnim Rimskim statutom u okviru poglavlja 31. Crna Gora treba da nastavi usklađivanje zakonodavstva, i ohrabruje se da implementira aktivnosti u okviru Zajedničkog regionalnog tržišta, uključujući i saradnju sa CEFTA i Savjetom za regionalnu saradnju.

3. PRESJEK OPŠTE SPREMNOSTI ZA ČLANSTVO I GODIŠNJEG NAPRETKA PO KLASTERIMA

3.1. OPŠTA SPREMNOSTI ZA ČLANSTVO U EU

Pregled opšteg stadijuma spremnosti za članstvo u EU polazeći od odnosa između Izvještaja o Crnoj Gori 2020. i 2021. (s informacijama iz 2019) po klasterskom pristupu dat je u sljedećoj tabeli koju je sačinio KEI, na osnovu nalaza iz Izvještaja Evropske komisije:

I. – Opšta spremnost za članstvo gradira se ovako: (1) Rana faza spremnosti; (2) Određeni nivo spremnosti; (3) Umjerena spremnost; (4) Dobar nivo spremnosti; (5) Veoma napredna faza;

Klaster 1: Crna Gora ima umjerenu spremnost kod svih pet poglavlja u okviru ovog klastera (23, 24, 5, 18, 32), kao i u okviru ekonomskih kriterijuma i reforme javne uprave.

Klaster 2: Crna Gora je umjereno spremna kod šest poglavlja (1, 3, 4, 8, 9, 28), dok je određeni nivo spremnosti postignut u okviru poglavlja 2. Dobar nivo spremnosti Crna Gora je postigla kod dva poglavlja (6 i 7).

Klaster 3: Crna Gora je postigla umjerenu spremnost kod četiri poglavlja (10, 16, 17 i 29), određeni nivo spremnosti u jednom poglavlju (19), a dobar nivo spremnosti u dva poglavlja (25 i 26). Umjerena spremnost ka dobrom nivou spremnosti je postignuta u poglavlju 20.

Klaster 4: Određeni nivo spremnosti postignut je u poglavlju 27, dok je umjerena spremnost postignuta u dva poglavlja (14, 21). Dobar nivo spremnosti je postignut u poglavlju 15.

Klaster 5: Određeni nivo spremnosti je postignut u dva poglavlja (13, 33), dok je umjerena spremnost postignuta u tri poglavlja (11, 12, 22).

Klaster 6: U oba poglavlja (30 i 31) je postignut dobar nivo spremnosti.

KLASTER 1 - TEMELJNA POGLAVLJA			
Poglavlje	ICG 2019	ICG 2020	ICG 2021
23 – Pravosuđe i temeljna prava Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
24 – Pravda, sloboda i bezbjednost Ministarstvo unutrašnjih poslova	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
Ekonomski kriterijumi	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
Funkcionisanje demokratskih institucija	-	-	-
Reforma javne uprave	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
5 – Javne nabavke Ministarstvo finansija i socijalnog staranja	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
18 – Statistika Uprava za statistiku	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
32 – Finansijski nadzor Ministarstvo finansija i socijalnog staranja	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
KLASTER 2 - UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE			
1 – Sloboda kretanja robe Ministarstvo ekonomskog razvoja	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
2 – Sloboda kretanja radnika Ministarstvo ekonomskog razvoja	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti
3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga Ministarstvo ekonomskog razvoja	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
4 – Sloboda kretanja kapitala Centralna banka Crne Gore	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
6 – Privredno pravo Ministarstvo ekonomskog razvoja	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti
7 – Pravo intelektualne svojine Ministarstvo ekonomskog razvoja	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti
8 – Konkurencija Ministarstvo ekonomskog razvoja	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
9 – Finansijske usluge Centralna banka Crne Gore	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost

28 – Zaštita potrošača i zdravlja Uprava za inspeksijske poslove	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
KLASTER 3 - KONKURENTNOST I INKLUZIVNI RAST			
10 – Informatičko društvo i mediji Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
16 – Porezi Ministarstvo finansija i socijalnog staranja	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
17 – Ekonomska i monetarna unija Centralna banka Crne Gore	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
19 – Socijalna politika i zapošljavanje Ministarstvo ekonomskog razvoja	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti
20 – Preduzetništvo i industrijska politika Ministarstvo ekonomskog razvoja	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost / Dobar nivo spremnosti	Umjerena spremnost / Dobar nivo spremnosti
25 – Nauka i istraživanje Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti
26 – Obrazovanje i kultura Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti
29 – Carinska unija Uprava prihoda i carina	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
KLASTER 4 - ZELENA AGENDA I ODRŽIVA POVEZANOST			
14 – Saobraćajna politika Ministarstvo kapitalnih investicija	Umjerena spremnost / Dobar nivo spremnosti	Umjerena spremnost / Dobar nivo spremnosti	Umjerena spremnost / Dobar nivo spremnosti
15 – Energetika Ministarstvo kapitalnih investicija	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti
21 – Trans-evropske mreže Ministarstvo kapitalnih investicija	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost / Dobar nivo spremnosti	Umjerena spremnost / Dobar nivo spremnosti
27 – Životna sredina i klimatske promjene Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti
KLASTER 5 - RESURSI, POLJOPRIVREDA I KOHEZIJA			
11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
12 – Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove			
13 – Ribarstvo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	Rana faza spremnosti / Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti
22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata Kancelarija za evropske integracije	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost
33 – Finansijske i budžetske odredbe Ministarstvo finansija i socijalnog staranja	Rana faza spremnosti	Rana faza spremnosti	Određeni nivo spremnosti
KLASTER 6 – VANJSKI ODNOSI			
30 – Vanjski odnosi Ministarstvo ekonomskog razvoja	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti
31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika Ministarstvo vanjskih poslova	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti

3.2 PRESJEK GODIŠNJEG NAPRETKA

Presjek stepena napretka na godišnjem nivou između Izveštaja o Crnoj Gori 2020. i 2021. (s informacijama iz 2019) po klasterskom pristupu dat je u sljedećoj tabeli, koju je sačinio KEI na osnovu Izveštaja Evropske komisije:

<p>Stepen napretka na godišnjem nivou gradira se ovako: (1) Nazadovanje; (2) Nema napretka; (3) Ograničeni napredak; (4) Određeni napredak; (5) Dobar napredak. U ovom slučaju, semaforom je označen samo trend u odnosu na prošlogodišnju ocjenu</p> <p><i>Klaster 1: U odnosu na prošlu godinu, u dva poglavlja (5, 32) zabilježen je napredak, dok je kod tri poglavlja (23, 24 i 18) ostao isti trend. U okviru ekonomskih kriterijuma zabilježena je ista ocjena - određeni napredak, dok je kod reforme javne uprave zabilježena lošija ocjena.</i></p> <p><i>Klaster 2: U odnosu na prošlu godinu, kod poglavlja 8 je zabilježen napredak, dok je kod tri poglavlja (1, 3, 4) ostao isti trend. Lošija ocjena u odnosu na prošlu godinu je konstatovana kod pet poglavlja (2, 6, 7, 9, 28).</i></p> <p><i>Klaster 3: U odnosu na prošlu godinu, nema konstatovanog napretka. Kod pet poglavlja je zabilježen isti trend kao prošle godine (10, 17, 20, 26 i 29), dok je kod tri poglavlja (16, 19, 25) dobijena lošija ocjena.</i></p> <p><i>Klaster 4: U odnosu na prošlu godinu, nema konstatovanog napretka u poglavljima. Kod poglavlja 14 je zabilježen isti trend, dok je kod tri poglavlja (15, 21, 27) dobijena lošija ocjena.</i></p> <p><i>Klaster 5: U odnosu na prošlu godinu, kod poglavlja 33 konstatovan je napredak, dok je kod poglavlja 12 i 22 ostao isti trend. Kod poglavlja 11 i 13 je dobijena lošija ocjena.</i></p> <p><i>Klaster 6: U odnosu na prošlu godinu, kod poglavlja 30 i 31 je trend ostao isti.</i></p>				
KLASTER 1 - TEMELJNA POGLAVLJA				
Poglavlje	ICG 2019	ICG 2020	ICG 2021	Odnos ICG 2021 i ICG 2020 =
	Napredak	Napredak	Napredak	

23 – Pravosuđe i temeljna prava Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava	Određeni napredak	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
24 – Pravda, sloboda i bezbjednost Ministarstvo unutrašnjih poslova	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	=
Ekonomski kriterijumi	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	=
Funkcionisanje demokratskih institucija	-	-	-	-
Reforma javne uprave	Određeni napredak	Određeni napredak	Ograničeni napredak	↓
5 – Javne nabavke Ministarstvo finansija i socijalnog staranja	Ograničeni napredak	Određeni napredak	Dobar napredak	↑
18 – Statistika Uprava za statistiku	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	=
32 – Finansijski nadzor Ministarstvo finansija i socijalnog staranja	Određeni napredak	Ograničeni napredak	Određeni napredak	↑
KLASTER 2 - UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE				
1 – Sloboda kretanja robe Ministarstvo ekonomskog razvoja	Određeni napredak	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
2 – Sloboda kretanja radnika Ministarstvo ekonomskog razvoja	Određeni napredak	Određeni napredak	Ograničeni napredak	↓
3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga Ministarstvo ekonomskog razvoja	Dobar napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	=
4 – Sloboda kretanja kapitala	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	=

Centralna banka Crne Gore				
6 – Privredno pravo Ministarstvo ekonomskog razvoja	Ograničeni napredak	Dobar napredak	Određeni napredak	↓
7 – Pravo intelektualne svojine Ministarstvo ekonomskog razvoja	Dobar napredak	Određeni napredak	Ograničen napredak	↓
8 – Konkurencija Ministarstvo ekonomskog razvoja	Određeni napredak	Ograničeni napredak	Određeni napredak	↑
9 – Finansijske usluge Centralna banka Crne Gore	Određeni napredak	Dobar napredak	Određeni napredak	↓
28 – Zaštita potrošača i zdravlja Uprava za inspekcijske poslove	Određeni napredak	Određeni napredak	Ograničeni napredak	↓
KLASTER 3 - KONKURENTNOST I INKLUZIVNI RAST				
10 – Informatičko društvo i mediji Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija	Bez napretka	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
16 – Porezi Ministarstvo finansija i socijalnog staranja	Određeni napredak	Dobar napredak	Određeni napredak	↓
17 – Ekonomska i monetarna unija Centralna banka Crne Gore	Određeni napredak	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
19 - Socijalna politika i zapošljavanje Ministarstvo ekonomskog razvoja	Ograničeni napredak	Dobar napredak	Ograničeni napredak	↓
20 – Preduzetništvo i industrijska politika	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	=

Ministarstvo ekonomskog razvoja				
25 – Nauka i istraživanje Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta	Određeni napredak	Dobar napredak	Određeni napredak	↓
26 – Obrazovanje i kultura Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	=
29 – Carinska unija Uprava prihoda i carina	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	=
KLASTER 4 - ZELENA AGENDA I ODRŽIVA POVEZANOST				
14 – Saobraćajna politika Ministarstvo kapitalnih investicija	Određeni napredak	Bez napretka	Bez napretka	=
15 – Energetika Ministarstvo kapitalnih investicija	Određeni napredak	Određeni napredak	Ograničen napredak	↓
21 – Trans-evropske mreže Ministarstvo kapitalnih investicija	Određeni napredak	Određeni napredak	Ograničen napredak	↓
27 – Životna sredina i klimatske promjene Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	Ograničeni napredak	Određeni napredak	Ograničen napredak	↓
KLASTER 5 - RESURSI, POLJOPRIVREDA I KOHEZIJA				
11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	Dobar napredak	Dobar napredak	Određeni napredak	↓
12 – Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor	Dobar napredak	Dobar napredak	Dobar napredak	=

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove				
13 – Ribarstvo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	Određeni napredak	Određeni napredak	Ograničen napredak	↓
22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata Kancelarija za evropske integracije	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
33 – Finansijske i budžetske odredbe Ministarstvo finansija i socijalnog staranja	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	Određeni napredak	↑
KLASTER 6 – VANJSKI ODNOSI				
30 - Vanjski odnosi Ministarstvo ekonomskog razvoja	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	=
31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika Ministarstvo vanjskih poslova	Određeni napredak	Određeni napredak	Određeni napredak	=

Predlog zaključaka za Vladu:

1. Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju Ključni nalazi – godišnji Izvještaj Evropske komisije za Crnu Goru 2021;
2. Zadužuju se radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji da sagledaju sve nalaze i preporuke iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori 2021 i da do 1. XII 2021. dostave Vladi na usvajanje Mape puta za ispunjavanje završnih mjerila.

PRESJEK NALAZA I PREPORUKA PO POGLAVLJIMA

Poglavlja 23 i 24 s osvrtom na političke kriterijume

U oblasti **političkih kriterijuma**:

- pozitivni trend: Skupština je poboljšala transparentnost svog rada kroz komunikaciju s javnošću, te generalno pojačala svoju zakonodavnu i nadzornu ulogu;

Izazovi se uglavnom odnose na poziciju i aktivnosti Skupštine:

- izvještajni period su obilježile tenzije i nepovjerenje među političkim akterima;
- trvenje između izvršne i zakonodavne vlasti usporilo je reformske napore;
- u decembru 2020, Skupština je osnovala Odbor za sveobuhvatnu izbornu reformu, sa zadatkom da sprovede zakonodavne reforme do kraja 2021. Napredak je bio spor usljed početnih kašnjenja i periodičnih bojkota;
- potrebni su kontinuirani napori za povećanje profesionalnosti, transparentnosti i odgovornosti DIK-a;
- uprkos međupartijskom dogovoru da se svi lokalni izbori održe istog dana, pravni okvir i dalje predviđa njihovo održavanje u različito vrijeme, što dovodi do stanja gotovo stalne predizborne kampanje na nacionalnom i lokalnom nivou;
- ostaje da se obezbijedi vjerodostojan, nezavisan i efikasan institucionalni odgovor na takozvanu „afetu Koverta“ (ponovljena ocjena iz prethodnog Izvještaja);
- nedostatak konstruktivnog angažmana svih parlamentarnih aktera spriječio je smislen politički dijalog, dodatno polarizujući politički ambijent;
- vladajuća većina je često inicirala ili donosila zakone po ubrzanom postupku, bez potrebnih javnih konsultacija i bez odgovarajućeg uzimanja u obzir zahtjeva iz procesa pristupanja EU;
- **Skupština treba tek da pokaže u praksi svoju posvećenost evropskom programu reformi Crne Gore i poboljša koordinaciju sa Vladom u pogledu zakonodavnih inicijativa. Skupština treba da nastoji da postigne širok međupartijski i društveni konsenzus o reformama vezanim za EU, što je od ključnog značaja za državu kako bi napredovala na putu ka Uniji;**
- **jasno je da je potrebno aktivno i konstruktivno učešće svih strana kako bi se povećala parlamentarna odgovornost, nadzor nad izvršnom vlašću, demokratski nadzor, poboljšao kvalitet zakonodavstva, te za ključna imenovanja.**

Poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava:

U dijelu **pravosuđa**:

Izazovi:

- **nije ostvaren napredak u oblasti pravosuđa (što je lošija ocjena u odnosu na prethodni Izvještaj kada smo imali ograničeni napredak)**, a implementacija ključnih pravosudnih reformi stagnira;
- još uvijek nedostaje odlučna politička posvećenost potrebna za de-blokiranje važnih segmenata reformi, a brojna imenovanja u pravosuđu i dalje su na čekanju u Parlamentu zbog nemogućnosti da se obezbijedi kvalifikovana većina.

- U dijelu **borbe protiv korupcije**:

pozitivan trend u odnosu na prethodni Izvještaj:

- **Agencija za sprečavanje korupcije (ASK)** je pokazala proaktivniji pristup pod novim rukovodstvom, posebno u pogledu jačanja komunikacionih i aktivnosti za uključivanje šire javnosti, medija i civilnog društva, te u rješavanju aktivnih predmeta naslijeđenih iz prethodnih godina (u prethodnom Izvještaju bilo navedeno da „Agencija tek treba da pokaže proaktivan pristup u svim oblastima iz njene nadležnosti“);

Izazovi:

- **i dalje su prisutni izazovi u pogledu nezavisnosti Agencije, određivanja prioriteta, selektivnog pristupa i kvaliteta njenih odluka** (nalaz koji smo imali i u prethodnom Izvještaju);
- **korupcija je i dalje prisutna u mnogim oblastima, postoji potreba za snažnom političkom voljom za efikasno rješavanje ovog pitanja**, kao i za snažnim odgovorom krivičnog pravosuđa na korupciju na visokom nivou (ocjena koju smo imali i u prethodnom Izvještaju);
- potrebno je dodatno poboljšati bilans ostvarenih rezultata u pogledu zaplijene i oduzimanja imovine (ocjena koju smo imali i u prethodnom Izvještaju).

- U dijelu **temeljnih prava**:

Pozitivan trend:

- Crna Gora ima u velikoj mjeri uspostavljen zakonodavni i institucionalni okvir i postigla je određeni napredak u ispunjavanju obaveza utvrđenih međunarodnim instrumentima i regulativom o ljudskim pravima;

Izazovi:

- **izazovi u pogledu efikasne implementacije** (ocjena koja se ponavlja iz prethodnog Izvještaja: „važni izazovi ostaju u obezbjeđivanju efektivne primjene nacionalnog zakonodavstva o ljudskim pravima“);
- potrebno je dodatno poboljšati efikasnost istraga o prekomjernoj upotrebi sile od strane organa reda i o zločinima iz mržnje (većim dijelom ponovljena ocjena iz prethodnog Izvještaja: „Ističe se da izvještaji o prekomjernoj upotrebi sile od strane policije i navodi o mučenju zahtijevaju brze i efikasne istrage te da etnički i vjerski motivisani napadi u kontekstu parlamentarnih izbora iz avgusta 2020. predstavljaju razlog za ozbiljnu zabrinutost“);
- ranjive grupe, uključujući Rome i Egipćane, te osobe s invaliditetom, i dalje se suočavaju s više oblika diskriminacije i poteškoćama u ostvarivanju svojih prava u upravnim i sudskim postupcima (ponovljena ocjena iz prethodnog Izvještaja: „Ranjive grupe, uključujući Rome i Egipćane i osobe s invaliditetom i dalje se suočavaju s različitim vrstama diskriminacije i poteškoća u ostvarivanju svojih prava u upravnim i sudskim postupcima“);
- žene i dalje doživljavaju nejednakost u učestvovanju u političkom i javnom životu i pristupu zapošljavanju i ekonomskim mogućnostima (ponovljena ocjena iz prethodnog Izvještaja).
- Rodno zasnovano nasilje i nasilje nad djecom i dalje su pitanja koja izazivaju ozbiljnu zabrinutost (ponovljena ocjena iz prethodnog Izvještaja).
- Slučajevi etnički i vjerski motivisanih napada, zločina iz mržnje i govora mržnje nastavili su da se povećavaju.
- **Izmjene i dopune Zakona o slobodi vjeroispovijesti usvojene su nakon ograničenih, a ne potpuno inkluzivnih konsultacija s vjerskim zajednicama.**

- U dijelu **slobode izražavanja**:

pozitivan trend:

- **U izvještajnom periodu Crna Gora je postigla ograničen napredak (što je iskorak u odnosu na prethodne Izvještaje EK u kojima stoji da „nije ostvaren napredak“) i samo je djelimično ispunila prošlogodišnje preporuke;**
- bilo je nekih novih pomaka u istrazi o oružanom napadu na istraživačkog novinara iz 2018;
- u toku je revizija pravnog okvira, kako bi se riješila dodatna pitanja utvrđena Zakonom o medijima iz 2020. i Zakonom o javnom servisu RTCG, kako bi se on upotpunio novim Zakonom o audio-vizuelnim medijima i osigurala njegova potpuna usklađenost s pravnom tekovinom EU i evropskim standardima (ocjena koja je na liniji preporuka iz prethodnog Izvještaja);
- Skupština je imenovala novi Savjet RTCG u junu 2021. bez široke međupartijske podrške. **Nakon ove promjene i naknadnih promjena rukovodstva RTCG, javni servis je počeo da prikazuje politički raznolikiji sadržaj.**

Izazovi:

- **preostaje da se osigura potpun i efikasan sudski odgovor na slučaj napada na Oliveru Lakić i druge važne starije predmete (na rješavanje starih predmeta se ukazivalo i u prethodnim Izvještajima);**
- Vlada je osnovala novu *ad hoc* komisiju za praćenje nasilja nad medijima, ali se još uvijek nije u potpunosti ili efikasno pozabavila važnim preporukama prethodne komisije; uopšteno govoreći, medijska scena je i dalje visoko polarizovana (ponovljena ocjena iz prethodnog Izvještaja);
- Mehanizmi samoregulacije i dalje su slabi (ponovljena ocjena iz prethodnog Izvještaja).

Poglavlje 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost:

➤ dijelu **borbe protiv organizovanog kriminala:**

pozitivan trend:

- određen napredak u ispunjavanju prošlogodišnjih preporuka, posebno u poboljšanju pristupa organa za sprovođenje zakona ključnim bazama podataka i povećanju broja istražitelja i stručnjaka u ključnim oblastima;
- broj predmeta organizovanog kriminala koji su istraženi i procesuirani nastavio je da raste, a broj predmeta o kojima je presuđeno na sudovima gotovo se utrostručio;
- međunarodna policijska saradnja je dobro uspostavljena i nastavlja da daje rezultate, sa do sada nezabilježenim zapljenama droge u inostranstvu.

Izazovi:

- kapaciteti za rješavanje šverca duvana i pranja novca još uvijek nisu na očekivanom nivou. Crna Gora još uvijek mora da riješi određene systemske nedostatke u sistemu krivičnog pravosuđa, uključujući i način na koji se predmeti organizovanog kriminala rješavaju na sudovima.

U oblasti reforme javne uprave:

Izazovi:

- promjena vlasti i parlamentarne većine ozbiljno je pogodila državnu službu: izmjenama Zakona o državnim službenicima i namještenicima sniženi su uslovi za kompetentnost, nezavisnost i zapošljavanje državnih službenika zasnovano na zaslugama;

- potrebna je snažna politička volja za efikasnu depolitizaciju javnog sektora, optimizaciju državne uprave i sprovođenje principa odgovornosti rukovodilaca (ponovljena ocjena iz prethodnog Izvještaja).

Poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe

Crna Gora je ocijenjena kao umjereno spremna, ali je zabilježen ograničeni napredak, što predstavlja lošiju ocjenu u odnosu na prošlogodišnji Izvještaj (određeni napredak).

- Pozitivnim je ocijenjen rad u oblasti standardizacije, akreditacije i tržišnog nadzora, ali je ukazano da treba da se obezbijedi dovoljno administrativnih i finansijskih kapaciteta za ove oblasti.
- Crna Gora je nastavila da napreduje u dijelu usklađivanja zakonodavstva s pravnom tekovinom EU, ali je ohrabrena da nastavi sa daljim aktivnostima kako je to predviđeno Akcionim planom, te da osigura sprovođenje zakonodavstva u oblasti hemikalija u skladu sa regulatornim okvirom EU.
- Konstatovano je da prošlogodišnje preporuke ostaju na snazi i da još uvijek nijesu donijeta određena zakonska rješenja u ovom poglavlju, na šta treba obratiti pažnju u narednom periodu.
- Notirano je da je Crna Gora nastavila sprovođenjem AP za usklađivanje zakonodavstva s članovima 34-36 UFEU, ali da su aktivnosti bile usporene zbog situacije s Covid19.
- Prepoznata je potreba dodatnog jačanja administrativnih kapaciteta UIP-a u dijelu tehničkog nadzora na tržištu.

Poglavlje 2 – Sloboda kretanja radnika

Crna Gora ima isti nivo spremnosti kao prošle godine (određeni nivo spremnosti), ali je na godišnjem nivou postigla ograničen godišnji napredak.

Preporuke:

- Crna Gora treba da nastavi da uspostavlja strukture i razvija administrativne kapacitete za sprovođenje pravne tekovine, posebno da osnaži operativni kapacitet ZZZCG.
- Potrebno je uložiti napore u pripremanju za učlanjenje u EURES;
- U okviru koordinacije sistema socijalne sigurnosti je potpisano 25 bilateralnih sporazuma. Treba da se zaključe sporazumi sa Rumunijom, kao i izmjene sporazuma sa BiH i Srbijom.

Izazovi:

- U okviru pristupa tržišta rada, nije bilo daljih zakonodavnih aktivnosti;
- Još uvijek nisu uspostavljene procedure za zahtjeve stranih radnika za privremeni boravak i sezonsko zapošljavanje u crnogorskim predstavništvima u zemlji porijekla;
- Evropska kartica zdravstvenog osiguranja je prepoznata u zakonskom okviru, ali će se primjenjivati nakon pristupanja. Ništa nije urađeno u pogledu jačanja administrativnih kapaciteta.

Poglavlje 3 – Osnivanje preduzeća i sloboda pružanja usluga

Crna Gora je umjereno spremna za članstvo. Ostvaren je određeni napredak u odnosu na prošlogodišnje preporuke.

Preporuke:

- Pohvaljeno je uspostavljanje sistema elektronske registracije kompanija praćeno donošenjem potrebnih podzakonskih akata;
- Limitiran napredak na planu aktivnosti za uspostavljanje Jedinstvene kontakt taćke za usluge i oćekivanje da se u narednom periodu doće do dinamizacije aktivnosti na planu potpunog uspospostavljanja funkcionalne Jedinstvene kontakt taćke za usluge;
- Dodatno unaprijećenje sistema elektronske registracije preduzeća sa posebnim osvrtom na omogućavanje registracije svih vrsta kompanija;
- Potreban nastavak aktivnosti na usaglašavanju sektorskih zakona sa Direktivom o uslugama.
- Za postizanje potpune usaglašenosti u oblasti poštanskih usluga potrebno je implementirati u crnogorsko zakonodavstvo direktivu koja definiše prekogranićnu dostavu paketa.

Poglavljje 4 - Sloboda kretanja kapitala

Crna Gora ostaje umjereno spremna za ćlanstvo u EU. Notiran je odrećeni napredak u odnosu na prošlu godinu, ali većina preporuka ostaje na snazi.

Pozitivan trend:

- Pozitivni iskoraci napravljeni na planu jaćanja kapaciteta za sprovoćenje provjera organa koji su subjekti provjere, kvaliteta izvještavanja i nezavisnosti relevantnih institucija;
- Pozdravljena je odluka Vlade za ukidanje šeme dodjele državljanstva investitorima do kraja 2021;
- Istaknuta je readmisija Finansijsko-obaviještajne jedinice Uprave policije u ćlanstvo u EGMONT grupi;

Preporuke:

- Potrebno je raditi na usvajanju novog Zakona o osiguranju (PPCG-om 2021-2023. planiran za IV kvartal 2022);
- Ostaje problem oko nepostojanja 2/3 većine u Skupštini za donošenje Zakona o svojinsko-pravnim odnosima;
- Potrebno je nastaviti usaglašavanje sa EU zakonodavstvo po pitanju platnih sistema;
- Donošenje novog strateškog okvira u oblasti sprećavanja pranja novca i finansiranja terorizma, kao i jaćanje kapaciteta za praćenje nefinansijskog sektora kroz visokorizićne oblasti kao što su igre na sreću, ali i advokateske i notarske dućnosti.

Poglavljje 5 – Javne nabavke

Crna Gora je umjereno spremna za ćlanstvo. Ostvaren je dobar napredak u odnosu na prošlogodišnje preporuke koje su u velikom procentu ispunjene.

Pozitivan trend:

- Pohvaljen je napredak u oblasti pravnih lijekova, podzakonskih akata koji su pratili Zakon o javnim nabavkama i Zakon javno-privatnom partnerstvu, kao i regulisanje javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti;
- Pohvaljeno je pokretanje elektronskog sistema za javne nabavke od 1. I 2021, kao vaćan korak ka podizanju transparentnosti i efikasnosti samog sistema;

- Pohvaljeno je donošenje akta kojim se reguliše oblast jednostavnih nabavki, a koji je zamjenio više od 650 pojedinačnih akata u ovoj oblasti.

Preporuke:

- Ponavlja se pitanje koncesije za aerodrome Crne Gore gdje EK očekuje informacije o statusu ovog projekta i dodatno je istaknuta važnost sprovođenja ove procedure po EU pravilima;
- EK očekuje potpunu primjenu sistema za elektronske javne nabavke u narednom periodu.

Poglavlje 6 – Privredno pravo

Sveukupna ocjena spremnosti ostaje na istom nivou i to dobar nivo spremnosti. Crna Gora je ostvarila ograničen napredak, što je lošija ocjena u odnosu na prošlogodišnji Izvještaj gdje je godišnji napredak ocijenjen kao dobar.

Preporuke:

- Ukazano je da Crna Gora treba da usvoji Zakon o računovodstvu i Pravilnik o finansijskim iskazima, što je preporuka koja je evidentirana i u prošlogodišnjem Izvještaju.
- Ponovljena je preporuka koja se odnosi na kontinuirano usklađivanje s pravnom tekovinom u oblasti privrednog prava, s posebnim fokusom na direktivu 2017/828 koja tretira prava akcionara, kao i direktive iz 2019. koje se odnose na upotrebu digitalnih alata i prekograničnih aktivnosti.
- Crna Gora ohrabrena da dovrši usklađivanje s Direktivom o transparentnosti, uključujući i režim koji se odnosi na sankcije, pri čemu je konstatovano da su aktivnosti od strane Komisije za tržište kapitala u ovom dijelu u toku.

Poglavlje 7 – Intelektualna svojina

Crna Gora ostvarila dobar nivo spremnosti za članstvo u EU, ali ograničen godišnji napredak.

Pozitivan trend:

- Konstatovan ograničen napredak u dijelu Strategije IS, usklađivanju pravne tekovine kao i poboljšanja bilansa rezultata u okviru istraga, krivičnog gonjenja i sudskog epiloga;

Preporuke:

- Crna Gora sledeće godine treba da donese Strategiju IS, nastavi usklađivanje posebno sa direktivom o poslovnoj tajni, ali i direktivom sprovođenja koja se odnosi na mjere protiv posrednika, ubrza pripremu za pristupanje Evropskoj patentnoj konvenciji i Evropskoj patentnoj organizaciji, kao i da poboljša bilans rezultata u dijelu istraga, krivičnog gonjenja i sudskog epiloga.

Poglavlje 8 – Konkurencija

Crna Gora napredovala u poglavlju 8, pri čemu je konstatovano da je postignut određeni napredak, što ukazuje da su rezultati i naponi učinjeni u ovom poglavlju koje je posljednje otvoreno zaista prepoznati od strane EK. Kada je u pitanju spremnost Crne Gore, u Izvještaju smo ocijenjeni kao umjereno spremni, kao i u prethodnom Izvještaju.

Pozitivan trend:

- Konstatovan određeni napredak kada je u pitanju osnaživanje uloge Agencije za zaštitu konkurencije, posebno kada je riječ o sprovođenju istraga. Dobro je ocijenjen i rad Agencije u dijelu uspostavljanja dva Registra za državnu pomoć, što doprinosi transparentnosti rada.

Preporuke:

- Preporuke iz prošlogodišnjeg Izvještaja ostaju na snazi, pa je Crna Gora ohrabrena da obezbijedi organu nadležnom za državnu pomoć neophodne informacije da se zaključi slučaj kompanije MA i isprate aktivnosti na uspostavljanju nove nacionalne avio kompanije, kao i ostali slučajevi u dijelu dodjele državne pomoći;
- Neophodno je da Crna Gora obezbijedi transparentost u pogledu svih odluka o dodjeli državne pomoći i operativnu nezavisnost organa nadležnog za državnu pomoć, kao i djelotvornost njegove kontrole državne pomoći na svim nivoima;
- AZK ohrabrena da poboljša bilans ostvarenih rezultata u oblasti anti-monopolskih pravila i spajanja;
- Od strane EK je posebno ukazano na važnost jačanja kadrovskih i finansijskih kapaciteta AZK. Takođe, posebno je prepoznata potreba snaženja kapaciteta Savjeta AZK u dijelu državne pomoći.

Poglavlje 9 – Finansijske usluge

Ostvarena umjerena spremnost i postignut određeni napredak u pogledu procjene kvaliteta aktive i usvajanjem zakonodavstva u bankarskom sektoru, time su prošlogodišnje preporuke djelimično ispunjene.

Preporuke:

- Crna Gora da primjeni zakonske i podzakonske akte koji se odnose na Direktivu o kapitalnim zahtjevima i Regulativu o kapitalnim zahtjevima (primjena Zakona o kreditnim institucijama i Zakona o sanaciji kreditnih institucija odložena za januar 2022. EK ukazala da bi usvojena 38 podzakonska akta takođe trebalo stupe na snagu kad i Zakon).
- Crna Gora da dovrši procjenu kvaliteta aktive i ukoliko je potrebno napravi plan o sprovođenju korektivnih mjera do kraja 2021.
- EK konstatovala da je tokom 2020. i 2021. fokus CBCG bio na aktivnostima vezano za praćenje finansijske stabilnosti bankarskog sistema i ublažavanje negativnih efekata pandemije Covid-19.
- Pravila Crne Gore o osiguranju i profesionalnim penzijama su i dalje djelimično usklađena s pravilima EU u ovoj oblasti i prevashodno se zasnivaju na pravilima Solventnosti I. Nastavljen je rad na usklađivanju sa Direktivnom Solventnost II, kroz pripremu novog Zakona o osiguranju.
- U oblasti tržišta hartija od vrijednosti i investicionih usluga nastavljene su pripreme za usklađivanje s pravnom tekovinom EU o investicionim fondovima (Direktiva UCITS), alternativnim investicionim fondovima (Direktiva AIFMD) i penzijskim fondovima (Direktiva IORP).

Poglavlje 10 – Informatičko društvo i mediji

Crna Gora ima isti nivo spremnosti (umjereno spremna) i isti nivo ostvarenog godišnjeg napretka (ograničen napredak) kao u prošlogodišnjem izvještaju.

Pozitivan trend:

- Pozdravljene su aktivnosti na primjeni Sporazuma o smanjenju cijena rominga u regionu, kao i funkcionisanje Evropskog broja 112 za hitne slučajeve;
- Konstatovane su zakonodavne izmjene u dijelu informacione bezbjednosti i aktivnosti u pogledu unapređenje e-usluga;

- Pozdravljena je profesionalnost AEM-a, ali je naglašena potreba da bude jedini regulator odgovoran za nadgledanje emitera tokom izbora;
- Pozdravljene aktivnosti AEM-a na podizanju medijske pismenosti;
- Pozdravljen odgovor Vlade u podršci medijskom sektoru u odgovoru na posljedice krize uzrokovane COVID-19.

Preporuke:

- Ponovljena je ocjena da je potrebno obezbijediti nezavisnost medijskog sektora od političkog uticaja, kao i jačanje kapaciteta medijskog regulatora i administrativnih kapaciteta za sprovođenje pravne tekovine;
- Potrebno je da Crna Gora završi usklađivanje zakonodavstva posebno u dijelu audiovizuelne politike i da obezbijedi operativnu nezavisnost medijskog regulatora i nacionalnog javnog servisa;
- Crna Gora treba da ostvari napredak u obezbjeđivanju AEM-u mogućnosti da izriče potpune mjere (upozorenja, kazne, suspenzije, itd.);
- Potrebno je osigurati konzistentnost medijskih zakona i uskladiti sa Direktivom o AVM uslugama iz 2018.

Poglavlje 11 - Poljoprivreda i ruralni razvoj

U okviru pregovaračkog poglavlja 11 Crna Gora ostaje umjereno spremna za članstvo, a ostvaren je određeni napredak, za razliku od prethodne godine, kada je ostvaren dobar napredak.

Pozitivan trend:

- U pogledu implementacije IPARD II programa postignut je određeni napredak kroz objavljivanje javnih poziva i povjeravanje još jedne mjere;
- U dijelu horizontalnih pitanja, a u pogledu razvoja IAKS-a, konstatovan je ograničeni napredak kod Sistema za identifikaciju zemljišnih parcela (LPIS) čiji je opseg neophodno proširiti na cijelu teritoriju. U vezi sa razvojem Mreže računovodstvenih podataka poljoprivrednih gazdinstava (FADN), konstatovan je dalji razvoj u pogledu softvera;
- U oblasti ruralnog razvoja, pored konstatacije da je sprovedeno pet javnih poziva, te da je povjereno izvršavanje budžeta za jednu dodatnu mjeru, potvrđeno je jačanje administrativnih kapaciteta u okviru buduće Agencije za plaćanje;
- Što se tiče politike kvaliteta konstatovano da su registrovane dvije nove oznake porijekla za vino, kao i da se radilo na jačanju kapaciteta kontrolnog tijela – Monteorganike.

Negativan trend:

- Ukazano da je implementacija Akcionog plana za usklađivanje sa pravnom tekovinom EU je bila ograničena;
- U dijelu koji se odnosi na ruralni razvoj konstatovano da je Crna Gora usporila implementaciju šeme avansnog plaćanja u okviru IPARD II, što bi moglo imati negativan uticaj na pristup sredstvima EU krajem 2021.

Poglavlje 12: Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor

U oblasti Bezbjednosti hrane, veterinarstva i fitosanitarnog nadzora Crna Gora ostaje umjereno spremna, dok je konstatovan dobar napredak kao i prethodne godine.

Pozitivan trend:

- Dobar napredak konstatovan je naročito u pogledu sprovođenja nacionalne Strategije kao i u dijelu unapređenja objekata, odnosno sprovođenju programa za unapređenje istih.
- U oblasti veterinarske politike bilježe se napori u vezi sa borbom u zaustavljanju i iskorijenjivanju bolesti kvrgave kože i plavog jezika i ostalih bolesti. Pohvaljen je Program za kontrolu populacije pasa;
- Crna Gora je nastavila sa sprovođenjem Nacionalnog programa za unapređenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla, te Nacionalnog programa za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka sa planom za postupanje sa neusaglašenim sirovim mlijekom;
- U oblasti fitosanitarne politike konstatovano da je Evropska i mediteranska organizacija za zaštitu bilja (EPPO) potvrdila status u pogledu odsustva štetočine – azijske strižibube p(*Anoplophora glabripennis*) zahvaljujući jakim mjerama koje su se sprovodile od 2015;
- Konstatovan je sprovođenje programa za 2020. i donošenje programa za 2021. i to: Programa mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje, Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja, i Programa fitosanitarnih mjera, kao i Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja.

Negativan trend:

- Konstatovan je prekid u pogledu sprovođenja višegodišnjeg programa vakcinacije protiv bjesnila, te je sugerisano da se ista mora nastaviti, kao i da Crna Gora mora izvršiti tranziciju ka korišćenju sopstvenih sredstava za potrebe sprovođenja kampanja vakcinacije, a sve u skladu sa obavezama koje propisuje pravna tekovina EU.

Poglavlje 13: Ribarstvo

U oblasti ribarstva Crna Gora ima određen nivo spremnosti, kao i prethodne godine, dok je u pogledu godišnjeg napretka konstatovan ograničen napredak u odnosu na prethodnu godinu kada je konstatovan određeni napredak.

Pozitivan trend:

- Konstatovano da Crna Gora ostaje pouzdan partner na međunarodnoj sceni;
- U dijelu sportsko-rekreativnog ribolova na moru konstatovano unapređenja zakonodavstva;
- Nastavljeno jačanje administracije i inspekcije kroz TAIX podršku;
- U oblasti upravljanja flotom konstatovan rad na modernizaciji flote, a u dijelu inspekcije i kontrole konstatovano da je Radna grupa za borbu protiv nelegalnog ribolova nastavila svoje aktivnosti u skladu sa svojim akcionim planom, kao i da je novi inspeksijski brod pušten u rad;
- Na međunarodnom nivou, Crna Gora je nastavila da pruža svoj doprinos programima MedFish4Ever, INTERREG i Generalnoj komisiji za ribarstvo Mediterana (GFCM).

Negativan trend:

- Konstatovano da nema napretka u dijelu koji se tiče strukturnih mjera i tržišne politike.

Poglavlje 14 – Saobraćajna politika

Crna Gora nije napredovala u poglavlju 14, u odnosu na prošlogodišnji Izvještaj. Ovim je zabilježen negativan trend napretka u ovom poglavlju već drugu godinu zaredom. Konstatovano je da nije bilo ni ostvarenog pomaka u postizanju ključnih sektorskih reformi, te

da, kada je u pitanju spremnost Crne Gore, u Izvještaju smo ocijenjeni sa umjereno spremni/dobar nivo spremnosti u ovoj oblasti.

Preporuke:

- Crna Gora je ohrabrena da osigura operativnu nezavisnost i administrativne kapacitete regulatornog organa željeznice i organa za bezbjednost željezničkog saobraćaja;
- Neophodno je uložiti dodatne napore za uspostavljanje strateškog okvira za sprovođenje inteligentnih transportnih sistema (ITS) na ključnoj drumskoj, željezničkoj i pomorskoj mreži i za usklađivanje sa Direktivom o Inteligentnim transportnim sistemima;
- Konstatovano je da Program rekonstrukcije izgradnje državnih puteva 2019-2022 ima potencijala da unaprijedi evidencije o bezbjednosti na putevima;
- Zaostaje se sa implementacijom Strategije razvoja saobraćaja 2019-2035, potrebno je započeti sa pripremom njenog Akcionog plana za 2021-2022. godinu. Strateški okvir treba dodatno uskladiti sa Strategijom o održivoj i pametnoj mobilnosti EU;
- Konstatovano je da je u oblasti drumskog saobraćaja usvojen Zakon o putevima ali pravna tekovina o inteligentnim transportnim sistemima kao i strateški okvir tek treba da budu usvojeni;
- U oblasti vazdušnog saobraćaja zabilježeno je, da je usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o vazdušnom saobraćaju ostvaren značajan pomak u cilju ispunjena uslova za završetak I faze ECAA sporazuma. Usvajanje je omogućilo dalje usklađivanje u operacijama bezbjednosti vazdušnog saobraćaja.
- Konstatovano je da nije usvojen Zakon o prevozu opasnih materija, kao i Zakon o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, te da nacionalna Komisija za kontrolu prevoza opasnih materija još uvijek nije uspostavljena.
- Uprava za željeznice radi kao nezavisno tijelo ali njeni bezbjednosni i regulatorni zadaci treba da budu određeni u novom Zakonu o željeznici. Oblast javnog saobraćaja i poštovanja prava putnika i dalje predstavljaju razlog za zabrinutost.
- U oblasti pomorskog saobraćaja nije bilo napretka u sticanju punopravnog članstva u Pariškom memorandumu za kontrolu državnih luka.
- I dalje se kasni sa implementacijom Nacionalnog pomorskog *Single window sistema*.
- Konstatovano je da nije ostvaren napredak u usklađivanju s relevantnom pravnom tekovinom EU u oblasti saobraćaja unutrašnjim plovnim putevima.

Poglavlje 15 – Energetika

U oblasti energetike, Crna Gora ima dobar nivo spremnosti, a ostvaren je ograničen napredak.

Pozitivan trend:

- Konstatovano je da su usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o energetici eliminisane zakonske prepreke u cilju uspostavljanja dan unaprijed tržišta električne energije. Takođe, predmetnim zakonom je uvedena obaveza izrade Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana.
- U oblasti energetske efikasnosti je zabilježen napredak u usklađivanju sa Direktivom EU o energetskeg efikasnosti zgrada i Regulativom o označavanju.

Preporuke:

- Konstatovano je da je u narednom periodu potrebno uspostaviti ili se priključi „dan unaprijed“ funkcionalnom tržištu.

- Takođe, Crna Gora treba da pređe na programe podrške koji se temelje na tržištu kada je riječ o proizvodnji energije iz obnovljivih izvora i da uskladi postupke za izdavanje dozvola i ostvarivanje konekcija.
- Ukazano je da nije donijet Zakon o sigurnosti snabdijevanja naftnim derivatima. Takođe, još uvijek se čeka sa revizijom Akcionog plana iz 2015. godine o obaveznim strateškim rezervama nafte i naftnih derivata.
- Konstatovano je da je u oblasti ugljovodonika, nacionalno zakonodavstvo usklađeno sa Direktivom o licenciranju ugljovodonika. Dalje je potrebno donijeti Zakon o mjerama sigurnosti prilikom istraživanja i proizvodnji ugljovodonika u podmorju koji je pripremio Ministarstvo kapitalnih investicija.

Poglavlje 16 – Porezi

Ostvarena umjerena spremnost za članstvo u EU i postignut određeni napredak na godišnjem nivou.

Pozitivan trend:

- Značajan napredak ostvaren sprovođenjem Okvirne konvencije Svjetske zdravstvene organizacije o kontroli duvana (FCTC) o obilježavanju duvanskih proizvoda i alkoholnih pića akciznim markicama.

Preporuke:

- Ograničen napredak je ostvaren u pogledu adresiranja pitanja istaknutih TADAT analizom, kao i usklađivanja Zakona o porezu na dodatu vrijednost s pravnom tekovinom EU, stoga prošlogodišnje preporuke ostaju na snazi.
- Crna Gora da nastavi da sprovodi akcioni plan za rješavanje pitanja istaknutih u TADAT analizi.
- Crna Gora da ostvari dalji napredak u pogledu ukidanja oslobađanja od PDV-a i drugih poreza koji nijesu u skladu s pravnom tekovinom EU.
- Uprava prihoda i carina da usvoji strateški plan za razvoj kapaciteta i sprječavanje odliva kvalifikovanog i obučenog kadra.

Poglavlje 17 – Ekonomska i monetarna unija

Crna Gora ima umjerenu spremnost i ograničen napredak, posebno kada je u pitanju implementacija Akcionog plana za usklađivanje sa pravnom tekovinom u ovoj oblasti.

Pozitivan trend:

- Posebno je notirano kašnjenje sa predajom Evropskoj komisiji Programa ekonomskih reformi 2021-2023, kao i da je fiskalni okvir podložan riziku i nesigurnosti.
- Potrebno je da Crna Gora nastavi sa implementacijom revidiranog Akcionog plana, kao i da se osiguraju adekvatni kapaciteti i koordinacija u izvršavanju obaveza između MFSS, CBCG i MONSTAT-a, kada je u pitanju statistika finansija Vlade i usklađenost fiskalnih notifikacija sa ESA 2010 metodologijom.

Poglavlje 18 – Statistika

Ostvarena umjerena spremnost i postignut određeni napredak u odnosu na prošlogodišnje preporuke EK.

Preporuke:

- Nastavljen rad na harmonizaciji statističke metodologije sa standardima EU, međutim prošlogodišnje preporuke ostaju na snazi;
- Crna Gora da ojača ljudske i finansijske resurse Uprave za statistiku i da nadomjesti nedostatak ekspertize u domenu državnih finansija, kao i da poboljša koordinaciju zadataka između MFSS, CBCG i Monstata, posebno u domenu razmjene podataka u dijelu statistike državnih finansija, nacionalnih računa i podataka o proceduri prekomjernog deficita;
- Dodatno, neophodno je opredijeliti dovoljno sredstava za realizaciju predstojećeg popisa stanovništva i organizovati isti u skladu sa zahtjevima i preporukama EU;
- EK posebno istakla značaj poštovanja nezavisnosti Uprave za statistiku i posvećenosti države u političkoj neutralnosti zvanične statistike;
- EK skrenula pažnju da nova poslovna zgrada Uprave za statistiku još uvijek nije obezbijedena iako je proces javne nabavke okončan 2020.

Poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje

Crna Gora ima isti nivo spremnosti (određeni nivo) kao prošle godine, dok je na godišnjem nivou imala ograničen napredak.

Pozitivan trend:

- EK je pozdravila aktivnosti i usvajanje Mape puta za reformu socijalne zaštite, i sugerisala da se nastavi reforma sistema socijalne zaštite bazirana na preciznim podacima, uključujući i povezanost između aktivacije zapošljavanja i socijalne inkluzije sa fokusom borbe protiv siromaštva;
- Pozdravljen pomak u dijelu socijalnog dijaloga;
- Zabilježene su zakonodavne izmjene koje se tiču minimalne zarade i penzije i smanjenja granice za odlazak u penziju po osnovu rada, kao i izmjene Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti kojim se utvrđuje pravo dodatka za djecu do šeste godine života;
- Konstatovane su zakonodavne aktivnosti koje se odnose na Zakon o Fondu rada, kao i pravilnike iz oblasti zaštite i zdravlja na radu;
- Pozdravljeno je potpisivanje Deklaracije Zapadnog Balkana kojom će se obezbijediti održiva integracija mladih ljudi na tržište rada, kao i obavezivanje da preduzme korake u implementaciji šeme Garancija za mlade

Preporuke:

- Preporuke od prošle godine su i dalje validne posebno u dijelu: sprovođenja zakona o radu, razvijanja kvalitetnih mjera zapošljavanja usmjerenih ka mladima i ženama, osobama s invaliditetom, manjinama i ranjivim grupacijama na koje je uticala pandemija;
- Potrebno je nastaviti sa konkretnim koracima ka deinstucionalizaciji;
- Preporučuje se da se uspostavi i sprovede Garancija za mlade razvojem Plana sprovođenja garancije za mlade u skladu sa modelom EU;
- Crna Gora treba da osnaži mjere kojim će adresirati izazove sive ekonomije;
- EK je ukazala posebno na potrebu jačanja inspekcije u dijelu zaštite zdravlja na radu, kao i kompletiranja zakonodavnih aktivnosti u toj oblasti;
- Još uvijek nije finalizovan rad na opštem kolektivnom ugovoru na nacionalnom nivou;

- U dijelu politike zapošljavanja, još uvijek nedostaje adekvatno praćenje sprovođenja nacionalne strategije zapošljavanja, kao i razvoj ljudskih resursa zbog nedostatka sistemski prikupljenih podataka;
- Djelotvornost i prisutnost aktivnih mjera rada su još uvijek nedovoljni;
- Još uvijek ne postoji povezanost između baza podataka Zavoda za zapošljavanje i Poreske uprave, što bi bio korak naprijed u cilju adresiranja pitanja vezanih za neformalnu ekonomiju;
- Važno je uspostaviti bolju povezanost između ZZZCG i centara za socijalni rad.

Poglavlje 20 - Preduzetništvo i industrijska politika

Crna Gora je ocijenjena kao umjereno spremna/dobar nivo spremnosti, što ukazuje da smo i u ovogodišnjem Izvještaju dobili istu ocjenu.

Pozitivan trend:

- Kada je u pitanju godišnji napredak, ocijenjeno je da je postignut određeni napredak u dijelu sprovođenja Industrijske politike, što predstavlja pozitivan iskorak u odnosu na preporuku iz prethodnog Izvještaja. Crna Gora je svakako podstaknuta da nastavi sa sprovođenjem IP i da o tome redovno informiše EK;
- Prepoznati su naponi u dijelu pružanja podrške privredi u cilju saniranja posljedica izazvanih COVID-19 kroz različite programe i finansijsku podršku Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore.

Preporuke:

- Ukazano da je neophodno osnažiti međuresornu saradnju na tehničkom i političkom nivou kako bi se osigurala konzistentnost nacionalnih strateških dokumenata. Na toj liniji je sugerisano da bi broj strateških dokumenata trebalo smanjiti, kako bi se poboljšala efikasnost u odnosu na upravljanje preduzećima i IP;
- I ove godine se jedna od preporuka odnosi na usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU u oblasti borbe protiv zakašnjelih plaćanja, a očekuje se da Zakon o rokovima izmirenja novčanih obaveza bude pripremljen do kraja IV kvartala;
- EK ponovila da je važno nastaviti kontinuiranu koordinaciju Industrijske politike sa Strategijom pametne specijalizacije i Programom ekonomskih reformi.

Poglavlje 21 – Trans – evropske mreže

Crna Gora u oblasti trans-evropskih mreža je umjereno spremna/dobar nivo spremnosti a ostvaren je ograničen napredak.

Pozitivan trend:

- Pripremnim radovima na raznim projektima je konstatovan napredak u dijelu sprovođenja Strategije razvoja saobraćaja 2019-2035. Potrebno je nastaviti sa njenim sprovođenjem;
- Unapređenje željezničke pruge Bar-Vrbnica nastavlja se uz finansiranje iz sredstava Evropske unije.

Preporuke:

- Crna Gora treba da nastavi sa usklađivanjem svog zakonodavstva sa TEN-T i TEN-E pravnom tekovinom EU;
- Nastaviti sa jačanjem administrativnih kapaciteta za trans-evropske mreže u oblasti saobraćaja, telekomunikacija i energetike;

- Crna Gora se ohrabruje da nastavi sa učestvovanjem na sastancima regionalnih Upravnih odbora TCT-a, kao i u drugim tehničkim odborima TCT-a (za željeznicu, bezbjednost saobraćaja na putevima, olakšavanje procesa saobraćaja i tehnički odbori za drumski saobraćaj);
- Ukazano je da se kasni sa usvajanjem Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja saobraćaja za period 2021-2022;
- Procjena troškova i izjave o zrelosti transportnih projekata smatraju se zastarjelim. Još uvijek se čeka odluka nove Vlade u vezi sa novom Jedinственom listom prioriternih infrastrukturnih projekata;
- Trenutna i buduća infrastrukturna ulaganja moraju u potpunosti da poštuju standarde EU o javnim nabavkama, državnoj pomoći i procjeni uticaja na životnu sredinu. Pored toga, investicije treba da se sprovedu u skladu s analizama troškova i koristi koje se izrađuju u skladu s najboljom praksom EU.

Poglavlje 22 - Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata

U oblasti koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 22, Crna Gora ostaje umjereno spremna, a ostvaren je ograničeni napredak, što je ista ocjena kao i prethodne godine.

Pozitivan trend:

- Uspješna priprema programa IPA 2021, odnosno izrada nacrtu akcionih dokumenata za program IPA 2022, kao i nacrtu Strateškog odgovora;
- Jačanje kapaciteta Revizorskog tijela, kao i napredak u dijelu zakonodavnog okvira u oblasti javnih nabavki;
- Sprovođenje redovnih aktivnosti u oblastima nadgledanja i evaluacije u dijelu indirektnog upravljanja, u skladu sa definisanim IPA procedurama.

Negativan trend:

- Nedostatak administrativnih kapaciteta u ključnim institucijama koje se bave planiranjem i upravljanjem sredstvima EU podrške, prije svega u Upravi javnih radova. Dodatno, konstantan odliv kadra iz IPA struktura;
- Unaprijediti koordinaciju u dijelu planiranja investicija, obezbijediti veću sinergiju i usklađenost između razvoja nacionalnih politika i strategija i zahtjeva EU;
- Nedostatak resursa za efikasnu i uspješnu pripremu projekata, s obzirom na to da nedovoljna zrelost IPA projekata utiče na uspješno programiranje i implementaciju istih.

Poglavlje 25 – Nauka i istraživanje

Crna Gora ostvarila dobar nivo spremnosti, ali određeni godišnji napredak.

Pozitivan trend:

- Konstatovan određeni napredak u dijelu preporuka kroz kontinuirano sprovođenje Pametne specijalizacije i povećano učešće u Horizontu 2020;
- Crna Gora poboljšala status na *European Innovation Scoreboard (EIS)* od skromnog inovatora (*modest innovator*) 2020. do inovatora u usponu (*emerging innovator*) u 2021;
- Učešće Crne Gore u Horizont Evropi je 13,2%, iznad prosjeka koji iznosi 12,1%.

Preporuke:

- Crna Gora treba da unaprijedi implementaciju Strategije pametne specijalizacije, usvoji relevantnu legislativu i uspostavi Fond za inovacije, odnosno, osposobi ga za operativni rad;
- Država treba da učvrsti akademsku-biznis saradnju kao i “znanje” između akademskog i privatog sektora;
- Potrebno je da se intenzivira ulaganje u istraživanje i inovacije i nastavi da povećava učešće u novom EU projektu – Horizont Evropa;

Poglavlje 26 – Obrazovanje i kultura

Crna Gora ostvarila dobar nivo spremnosti, ali određeni godišnji napredak.

Pozitivan trend:

- Konstatovan određeni napredak u dijelu preporuka koje se odnose na sektor obrazovanja tj. na dio stručnog osposobljavanja dok je za ostale preporuke potrebno više napora da se implementiraju.

Preporuke:

- Crna Gora sledeće godine treba da intenzivira napore za poboljšano inkluzivno obrazovanje i kvalitet obrazovanja na svim nivoima;
- Država treba da usvoji i započne implementaciju nove Strategije koja se odnosi na rano i predškolsko obrazovanje 2021-2025, kao i da poboljša učešće u predškolskom obrazovanju sve djece;
- Potrebno je uspostaviti adekvatan mehanizam za praktično učenje na visokom i stručnom nivou obrazovanja.

Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene

Crna Gora ima određen nivo spremnosti dok je konstatovan ograničeni napredak, i to u pogledu daljeg usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, napredak u oblasti zaštite prirode i u dijelu izrade Nacionalnog energetskog i klimatskog plana.

Pozitivan trend:

- Važno je istaći konstataciju o ostvarenom napretku u oblasti zaštite prirode, koja se zasniva na činjenici da je posao prikupljanja podataka sa ciljem identifikovanja potencijalnih Natura 2000 područja nastavljen u okviru državnog budžeta; da je donijeta odluka o državnom vlasništvu Ulcinjske solane; proglašenja prvog zaštićenog područja u moru, kao i nominacije bukove šume unutar NP Biogradska gora za uvrštavanje na UNESCO listu svjetske baštine.

Izazovi:

- U izvještaju se navodi da nedostatak administrativnih kapaciteta u ovoj oblasti na nacionalnom i lokalnom nivou, kao i u dijelu inspekcije, nedovoljna međuresorna koordinacija i nedostatak održivog finansijskog okvira i dalje predstavljaju ključne izazove koje je potrebno riješiti u ovoj oblasti. U narednom periodu je neophodno raditi na efektivnoj implementaciji Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila (posebno u oblastima upravljanja otpadom, kvalitet voda i zaštita prirode); preduzimanje urgentnih mjera za očuvanje i poboljšanje ekološke vrijednosti zaštićenih područja i potencijalnih područja Natura 2000, kao što su Ulcinjska solana, Skadarsko jezero, rijeka Tara i ostali riječni tokovi (što je konstatacija koja se ponavlja iz godine u godinu) i ubrzanje izrade nacionalnog energetskog i klimatskog plana;

- U oblasti industrijskog zagađenja je konstatovano da je TE Pljevlja nastavila sa radom uprkos činjenici da je Energetska zajednica konstatovala da je potrošen odobreni limit iz „Opt-Out“ mehanizma, te je ovim povodom pokrenuta procedura protiv Crne Gore;
- U oblasti kvaliteta voda je navedeno da Planovi upravljanja vodama na vodnom području dva sliva, Dunavski i Jadranski nisu finalizovani iako je posao na izradi ovog dokumenta završen i njegovo usvajanje od strane Vlade se očekuje do kraja IV kvartala 2021;
- U narednom periodu je potrebno uložiti dodatne napore u oblasti upravljanja otpadom kako bi se implementirala nacionalna strategija za upravljanje otpadom do 2030, kao i hitna akcija na remedijaciji nelegalnih i neuređenih odlagališta otpada;
- U oblasti klimatskih promjena je istaknuta potreba za intenziviranjem aktivnosti kako bi se obezbijedila usklađenost sa evropskim okvirom za klimu i energetiku 2030, a posebno u dijelu prenošenja ETS i MMR.

Poglavlje 28 – Zaštita potrošača i zdravlja

Crna Gora ostaje umjereno spremna za članstvo u EU. U prethodnoj godini ostvaren je ograničen napredak u odnosu na preporuke iz prošlogodišnjeg izvještaja, koje većinom ostaju važeće. Važno je istaći jaz između ispunjavanja obaveza u oblasti zaštite potrošača i javnog zdravlja (dodatno potvrđen ovim Izvještajem).

Pozitivan trend:

- Napravljeni pozitivni iskoraci na planu pretjeranog prepisivanja lijekova pacijentima zahvaljujući akcijama Ministarstva zdravlja;
- Pohvaljeno je dobro funkcionisanje Zavoda za transfuziju krvi koji je pravovremnim akcijama obezbijedio dovoljne količine krvi za potrebe crnogorskih građana.

Preporuke:

- Dovršiti usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u oblasti zaštite potrošača na planu prava potrošača, potrošačkih kredita i alternativnog rješavanja potrošačakih sporova;
- Dovršiti usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u oblastima prava pacijenata u prekograničnom pružanju zdravstvenih usluga i materijama ljudskog porijekla;
- Obezbjediti neophodne kapacitete za implementacije EU akcija u svim relevantnim oblastima, posebno u oblasti kontrole duvana;
- Nedovoljna primjena Zakona o kontroli duvana na javnim mjestima, posebno u barovima, restoranima i noćnim klubovima, kao i slaba kontrola prodaje duvana maloljetnicima;
- Nastaviti usaglašavanje crnogorskog zakonodavstva sa evropskim na planu prava pacijenata za pružanje prekograničnih zdravstvenih usluga.

Poglavlje 29 – Carinska unija

Crna Gora je umjereno spremna za članstvo u EU i ostvarila je određeni napredak na godišnjem nivou.

Pozitivan trend:

- U oblasti carinskog zakonodavstva stepen usklađenosti sa EU je visok (ponovljeno iz prethodnog Izvještaja).

Negativan trend:

- Crna Gora bi trebalo da dovrši pripreme za pristupanje Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku do uspostavljanja kompjuterizovanog tranzitnog sistema kompatibilnog sa sistemom EU;
- Potrebno je dalje sprovoditi mjere olakšavanja trgovine u cilju smanjenja administrativnih neefikasnosti i vremena potrebnog za carinjenje, u skladu sa Strategijom trgovinskih olakšica 2018-2022. i Programom ekonomskih reformi 2021-2023.
- Ostaju značajni izazovi na polju smanjenja nezakonite trgovine duvanskim proizvodima preko luke Bar, te je naročito zabrinjavajuća činjenica prisustvo fiktivnih ofšor kompanija u slobodnoj zoni u Luci Bar i njihova uloga u lancu snabdijevanja duvanom.
- S posebnom pažnjom treba pratiti uticaj reorganizacije u novoformiranoj Upravi prihoda i carina kao i njen mogući uticaj na funkcionisanje usluga i tekuće EU projekte podrške. Posebna pažnja će biti usmjerena u smislu izgradnje kapaciteta i jačanju napora da se osigura odgovarajući nivo kompetencija osoblja, naročito u IT sektoru koji je od suštinskog značaja za implementaciju tekućih i složenih budućih IT projekata.

Poglavlje 30 – Vanjski odnosi

Crna Gora je ostvarila dobar nivo spremnosti za članstvo u EU i notiran je određeni napredak na godišnjem nivou.

Pozitivan trend:

- U okviru zajedničke trgovinske politike, Crna Gora je nastavila da koordinira svoje pozicije sa pozicijama EU, uključujući i pozicije u okviru Svjetske trgovinske organizacije.
- Crna Gora je nastavila sa učešćem u CEFTA i na toj liniji kada je u pitanju pandemija Covid-19, Crna Gora je učestvovala na uspostavljanju „prioritetnih zelenih koridora“, koji su obezbijedili slobodan protok robe i razmjenu informacija o pošiljkama kroz sistem SEED.

Preporuke:

- Crna Gora bi trebala da usvoji Zakon o kontroli izvoza robe dvostruke namjene; da ratifikuje i primijeni Dodatni protokol 6 o trgovini uslugama (oba dokumenta u skupštinskoj proceduri);
- Aktivno učešće u sprovođenju aktivnosti u okviru Zajedničkog regionalnog tržišta;
- Ulaganje u unapređenje administrativnih i kontrolnih kapaciteta evropska strana smatra da bi bilo od koristi.

Poglavlje 31 - Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika

Crna Gora je ostvarila dobar nivo spremnosti za članstvo u EU i notiran je određeni napredak na godišnjem nivou.

Pozitivan trend:

- Crna Gora je nastavila da se u potpunosti usklađuje sa svim stavovima Zajedničke vanjske i bezbjednosne politike EU, deklaracijama kao i zajedničkim stavovima EU, ali i da učestvuje u misijama i operacijama EU za upravljanje krizama pod Zajedničkom bezbjednosnom i odbrambenom politikom, što predstavlja snažan signal posvećenosti zemlje na svom putu ka EU.
- Crna Gora je nastavila dobru saradnju sa međunarodnim organizacijama (UN, OEBS, Savjet Evrope) i ostaje aktivna članica NATO vježbi i misija, uključujući i NATO KFOR na Kosovu.

- Određeni napredak je postignut tokom izvještajnog perioda, uključujući i oblast neproliferacije oružja, dok je konstatovano da u narednoj godini Crna Gora treba da zadrži svoje potpuno usklađivanje sa Vanjskom, bezbjednosnom i odbrambenom politikom EU.

Preporuke:

- Evropska komisija još jednom je ukazala na važnost ispunjenja zadatog završnog mjerila, odnosno da ukoliko bi se Crna Gora uskladila sa kompletnim Rimskim statutom, bez održavanja bilateralnog sporazuma o imunitetu sa Sjedinjenim Američkim Državama, kojim se daje izuzeće za državljane SAD od jurisdikcije Međunarodnog krivičnog suda, tim aktom bi se omogućilo privremeno zatvaranje poglavlja.

Poglavlje 32 – Finansijski nadzor

Crna Gora ostvarila umjerenu spremnost. Određeni napredak je ostvaren kada je u pitanju implementacija prošlogodišnjih preporuka i to radom na strateškim dokumentima kojima se unaprjeđuje upravljanje i javna unutrašnja finansijska kontrola.

Preporuke:

- U oblasti eksterne revizije, DRI je značajno unaprijedila svoje kapacitete i procedure za sprovođenje različitih vrsta revizija, u skladu sa međunarodnim standardima. Određeni napredak je ostvaren i po pitanju upravljačke odgovornosti.
- U narednom periodu, Crna Gora treba posebnu pažnju posvetiti operativnosti funkcije centralizovane budžetske inspekcije, jačanju primjene upravljačke odgovornosti u javnom sektoru, kao i daljem usklađivanju sa pravnom tekovinom u oblasti zaštite finansijskih interesa EU.

Poglavlje 33 – Finansijske i budžetske odredbe

Crna Gora ima određeni nivo spremnosti i ostvarila je određeni napredak, posebno u koordinaciji i upravljanju sopstvenim sredstvima u sferama politika koje utiču na pravilnu primjenu sistema sopstvenih sredstava.

Preporuke:

- Potrebno je da Crna Gora nastavi sa uspostavljanjem institucionalnog okvira, da se izvrši dalje usklađivanje sa pravnom osnovom politika koje utiču na pravilnu primjenu sistema sopstvenih sredstava, carinske unije, finansijskog nadzora i statistike.
- Dodatno, potrebno je osigurati adekvatan kapacitet u Direktoratu za koordinaciju i upravljanje EU sredstvima i implementirati Akcioni plan za sopstvena sredstva u skladu s postavljenim rokovima.